

N:o 95.

Af friherre **I. A. von Knorring**, om skrifvelser till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag derom, att de, som nu äro skattskyldige till presterskapet, skola för sina utskylder till detsamma erhålla ersättning af statsmedel och genom utdebitering efter fyrk eller bevillningskrona m. m.

Bland de frågor, som efter det nya representationsskicket införande ofta varit föremål för regeringens och riksdagens omsorger, intaga omregleringar af statens embets- och tjänstemannacorpser ett viktigt rum. Behovet af dessa omregleringar har till stor del haft sin grund i det säregna sätt, hvarpå embets- och tjänstemän sedan äldre tider hos oss varit aflönade. En tjänstemannacorp, hvars organisation och aflöningsätt räkna så gamla anor, att de förlora sig i den katolska tiden, har dock blifvit oberörd, jag menar presterskapet. Visserligen sökte man strax före den ofvannämnda tidpunkten genom kongl. förordningen den 11 juli 1862 att afhjelpa en del missförhållanden, som angingo detsamma, men sedan dess har krafvet på större förändringar börjat göra sig gällande med allt större styrka. Genom den nämnda kongl. förordningen ville man åstadkomma en omreglering af presterskapets löner, men endast i viss mån. Ändamålet med förordningen var nemligen dels att fördela inkomsterna emellan presterna inom en församling äfvensom i visst fall mellan särskilda församlingar, så att hvarje prestman erhöle en efter tjänstegrad, embetsåligganden och lefnadskostnader i orten lämpad anständig bergning, dels att förvandla de dittills obestämda och föränderliga lönepersedlarne i bestämda. Men oafsedt att förordningen, som bestämde, att så kallade 50-åriga lönekonventioner skulle ingås emellan

hvarje församling och dess presterskap, ej ännu öfverallt blifvit genomförd och väl näppeligen blifver det, har man ej genom densamma upphäft det missförhållandet, att kyrkoherdarne, åtminstone vid jemförelse stiften emellan, ej hafva löner i förhållande till församlingarnes storlek och göromålens mängd, ej heller har någon ändring skett deri, att presterskapets löner fortfarande beräknas till större delen i persedlar, bestämda hufvudsakligen genom en så gammal stadga som kongl. påbudet och förordningen den 8 februari 1681 och utgående efter tioårig medelmarkegång, hvarigenom lönerna naturligen blifva mycket föränderliga och ojemna.

Andra frågor rörande presterskapet framträda äfven. Så börjar man alltmer draga i tvifvelsmål lämpligheten, att prester äro jordbrukare på samma gång som själasörjare, eller med andra ord, att de fortfarande innehafva jordbruksboställen. Hvem eller hvilka ega dessa boställen är man ej på det klara med. Denna fråga kräfver noggrann undersökning och utredning, liksom de ej mindre viktiga frågorna om presterskapets pensionering och komministrarnes aflöning, för så vidt de skola bibehållas, med mera dermed sammanhängande.

Icke minst kräfvande reform torde de stadganden och öfverenskommelser vara, som bestämma fördelningen mellan en landtförsamlings invånare af utskylderna till dess presterskap. Den hufvudsakliga bördan af desamma torde genom den under 13:de århundradet införda tionden hvila på dem, som innehafva jordbruksfastighet. Den del af tionden, som ingår till staten, skall genom den beslutade grundskatteafskrifningen försvinna. Men presterskapets andel kommer att kvarstå och lär ej kunna borttagas på annat sätt än det för upphäfvande af presterskapets privilegier föreskrifna. Den skattskyldighet till presterskapet, som åligger andra skatteobjekt än jordbruksfastighet är åter i allmänhet och troligen öfverallt jemförelsevis mindre. Sålunda uppgå afgifter från bruk, qvarnar, sågar, fabriker samt andra verk och inrättningar mångenstädes ej till mer än en procent af af taxerade inkomsten. Om man i sådana församlingar, beräknande att en jordbruksfastighet bör afkasta fyra och en half procent af taxeringsvärdet, jemför penningvärdet af tionden med värdet af nämnda afkastning, skall man med säkerhet finna, att tionden uppgår till betydligt mer än en procent af densamma. På vissa orter skatta industriella verk till och med intet till presterskapet, hvilket torde bero dels på att det ej finnes, så vidt jag vet, någon allmän förordning, som ålägger dem denna skyldighet, dels i särskilda fall på att någon industriel anläggning ej fans i socknen vid tiden för lönekonventionens ingående, hvarför ej heller bestämmelse om skattskyldighet för sådana inflöt i densamma. För inkomst af kapital erlägges i många socknar ingen annan skatt till presterskapet än den obetydlighet, som stundom

faller derå genom bestämmelse i lönekonventionen, att en viss summa skall såsom ersättning för jura stolæ utdebiteras på alla inom socknen, som äro påförda bevillning efter 2:dra artikeln. Deremot äro de personliga afgifterna så mycket vanligare, sträckande sig sannolikt öfverallt ända ned till backstugusittaren. Det kan således inträffa, såsom i mitt län, att kapitalisten har föga större afgift till presterskapet än den för dagspenning gående arbetaren. Att sådana skatteförhållanden äro abnorma, lär man ej kunna förneka. Men för att åstadkomma en förändring så väl i de många för kyrkan och presterskapet sjelft ogynsamma förhållandena som i den ojemna skattskyldigheten, fordras en lång utredning och derefter förslag, som blifva antagna af både regering, Riksdag och kyrkomöte. Det torde nemligen vara mycket litet, om ens något, af hithörande frågor, som kan afgöras af Konung och Riksdag utan samtycke af kyrkomötet. Derjemte äro dessa frågor, såsom man sannolikt vid deras kommande behandling snart nog skall finna, af den beskaffenhet, att de ingripa i hvarandra, hvilket naturligtvis försvårar lösningen. Jag har därför fått den uppfattningen, att tiden för en förändrad allmänt gällande lagstiftning är mycket aflägsen, äfven om en utredning, såsom jag hoppas, inom kort begynner. Det skall nemligen utan tvifvel blifva mycket svårt att åstadkomma förslag, hvarom så olikartade myndigheter som regering, Riksdag och kyrkomöte kunna förena sig. Äfven är att märka, att om en ny lag angående skattskyldigheten till presterskapet inom en något så när begränsad tid kommer till stånd, kan den dock ej tillämpas utan i mån af lönekonventionernas utlöpande. Då nu en betydande mängd sådana upphöra att gälla först efter 20 à 30 år, kan ett uppskof i detta hänseende ej förekommas.

Frågan blir då den, om det ej vore möjligt att i afsende på den ojemnt tryckande beskattningen vidtaga på förhand en anordning, som medförde en jemnare fördelning och lättnad af bördorna. Bestämmelserna i sådant hänseende kunna ligga till grund för en kommande definitiv lagstiftning, men uppfylla sitt ändamål, äfven om de blifva gällande endast under den långa mellantiden. Jag vågar framställa ett förslag i sådant syfte.

Man sätter alla, som i en landtförsamling skatta till presterskapet, i likhet med rust- och rotehållare och gifver dem ersättning för hvad de hafva att årligen utbetala. Konung och Riksdag kunna enligt min mening, om de så finna för godt, med ändring af vissa kommunallagar besluta, att till alla, som i en församling betala utskylder till presterskapet, gifves ersättning på det sätt, att ett belopp, motsvarande hela uppördssumman för presterskapet i församlingen, utdebiteras efter fyra — om blott man undantager presterskapets egna fyrkar. Till ett sådant beslut kan ej fordras kyrkomötets bifall, då det ej berör prestens rätt. Men för att åtgärden äfven må medföra

en lättnad för socknen i dess helhet och ej innebära något anmärkningsvärdt betungande af dem, som nu erlægga ingen eller obetydlig skatt till presterskapet, vill jag föreslå, att församlingen får ett årligt bidrag af staten, uppgående till minst en tredjedel af hela uppördssumman åt presterskapet för året. Derigenom nedgår det belopp, som bör utdebiteras efter fyrk, till åtminstone två tredjedelar af nämnda summa.

Ett sådant anspråk anser jag vara berättigadt på den grund, att presten utför en mängd arbete, som egentligen tillhör den civila administrationen och som församlingen icke borde betala. I städerna torde presterskapet i allmänhet aflönas genom utdebitering efter bevillningskronan. Men då nämnda grund för statsbidrag till aflöning af presterskapet i landtförsamlingarne äfven bör gälla angående städerna, finner jag rättvist, att stadsförsamlingarne erhålla bidrag af staten till aflöning af sitt presterskap på samma sätt som landsförsamlingarne.

Då kanske en och annan känner sig obenägen för det nu framställda förslaget af anledning, att han fruktar, det tillämpningen skall blifva tung och omständlig, vill jag framhålla, att för utförandet af saken i landtförsamlingarne synes det ej nödvändigt att låta de nu skattskyldige först utbetala sina afgifter till presterskapet och att derpå till dem utgifva ersättningen. Endast i det fåtal församlingar, der persedlarne ej utgå efter markegång, utan fortfarande levereras till större eller mindre del in natura — i fall ens sådana församlingar finnas — kan ett sådant tillvägagående möjligen vara erforderligt. I allmänhet borde det praktiska förfarandet kunna blifva det, att uppördsmannen af församlingens afgifter till presterskapet, sedan han upprättat debiterings- och uppördslängd, lemnar denna till kommunalnämnden, hvarefter nämnden, med frånräknande af så stor del af uppördssumman, som motsvarar statsbidraget, utdebiterar återstoden efter fyrk. Så väl det uttaxerade som statsbidraget lemnas sedan direkt till presterskapet.

För antagandet af nu föreslagna bestämmelser fordras tillägg till vissa kommunalförordningar och möjligen någon annan förordning. Äfven fordras en utredning af hvad och huru mycket rikets församlingar, hvar för sig, skatta till sitt presterskap, hvarförutan statsbidraget ej kan beräknas. Men detta kan ej fordra så lång tid, att ej Kongl. Maj:t borde kunna inkomma med förslag i ämnet till 1899 års Riksdag.

I anledning af hvad nu blifvit anfördt, får jag vördsamt yrka, att Riksdagen behagade besluta

1:o) att i^vskrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes efter verkställd utredning af den skattskyl-

dighet till presterskapet, som nu åligger församlingarne, hvar för sig, så fort sig göra låter, helst till 1899 års Riksdag framlägga förslag derom, att de, som i en församling nu äro skattskyldige till presterskapet, skola erhålla full ersättning för sina utskylder till detsamma på så sätt, att det inom församlingen erforderliga ersättningsbeloppet betalas till minst en tredjedel genom statsmedel och till högst två tredjedelar genom utdebitering på alla församlingens medlemmar efter fyrk eller bevillningskrona, presterskapets egna fyrkar eller bevillningskronor undantagna, samt derjemte förslag till de ändringar i nu gällande kommunallagsstiftning, hvartill vidtagandet af en sådan åtgärd kan föranleda;

2:o) att ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 3,000 kronor till betäckande af kostnaderna för ofvannämnda utredning.

Stockholm den 29 januari 1897.

I. v. Knorring.

N:o 96.

Af herr **J. Johansson** i Noraskog, *om anslag till ordnande och registrerande af ännu oordnade delar af kammararkivets handlingar.*

Vid 1856—58 års riksdag väcktes inom bondeståndet af riksdagsmannen från Kronobergs län Anders Medin en motion om beviljande af ett anslag å 5,000 rdr till inlösen af den af dåvarande kamreraren i kammar-